

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

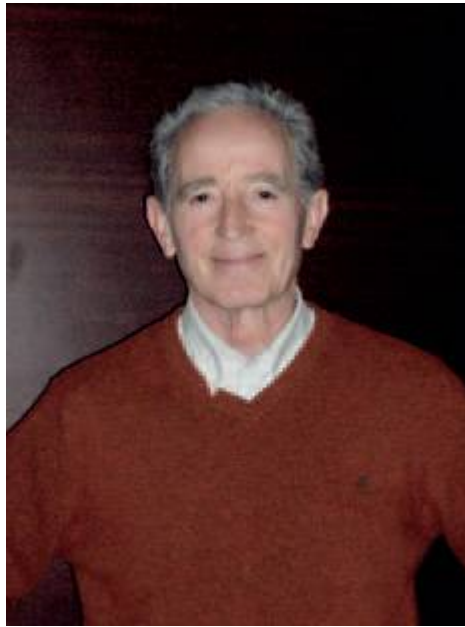
Imanol Amuriza Sarrionandia

*Amorebieta-
Etxano, Bizkaia
(1937)*

Aurkibidea

Biografia

Etxanoko Torrebun jaio zen 1937. urtean. Zornotzako toponimia batzeko proiektuan parte hartu zuen eta baita Etxano auzoaren inguruko kontuak jasotzeko proiektuan ere.

Zintak

AMO-047

- **Proiektua:** Zornotzako toponimia
- **Elkarrizketatzailea(k):** Iruarizaga, Rakel - Olabarri, Ane
- **Data:** 2008-05-30
- **Iraupena:** 30 min
- **Euskarria:** Audio digitala
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane
- **Emalea:** Olabarri, Ane

AMO-143

- **Proiektua:** Amore bi eta ETXANO
- **Elkarrizketatzailea(k):** Polo Gerrikabeitia, Mikel
- **Data:**
- **Iraupena:** 37 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane
- **Emalea:** Polo Gerrikabeitia, Mikel

AMO-144

- **Proiektua:** Amore bi eta ETXANO
- **Elkarrizketatzailea(k):** Polo Gerrikabeitia, Mikel
- **Data:**
- **Iraupena:** 31 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane
- **Emalea:** Polo Gerrikabeitia, Mikel

AMO-145

- **Proiektua:** Amore bi eta ETXANO
- **Elkarrizketatzailea(k):** Polo Gerrikabeitia, Mikel

- **Data:**
- **Iraupena:** 32 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane
- **Emalea:** Polo Gerrikabeitia, Mikel

Pasarteak

1. Torreburubarri etxea gurasoek egina

- **Erref:** AMO-047/002
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:00:03. **Bukatu:** 00:03:23
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Lanbideak » Etxeginak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Imanol Amuriza Sarrionandia, 1937ko martian jaioa, Gernikako bonbardaketa baino hilabete lehenago. Amama Torreburukoa zen eta bere gurasoei lur zati bat eman zien etxe berria egiteko. Halaxe egin zuten Torreburubarri 1935ean eta bertan jaio zen Imanol. Harlanduzko etxea da. Etxea egin zuten sasoian bi gauzak zituzten beharrezko: lurra eta harria. Idi-parea erosi zuten eta inguruetako harriak gurdian ekartzen zituzten.

2. Torreburu; artzainen bidea

- **Erref:** AMO-047/003
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 00:03:23. **Bukatu:** 00:05:34
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:

Torreburu baserriak 1500 urte inguru izango dituela uste du. Lurrez eta harez egindakoa. Ardiak edukitzen zituzten. Leku garrantzitsua zen: "camino pastoril". Artzain guztiak handik pasatzen ziren ardiekin, oinez, negua pasatzera. Bilboko Matikon bukatzen zen bidea. Artzain euskaldunekin elkar ulertu ezinda ibiltzen ziren. Eskolan ez zuen askorik ikasi.

3. Desagertutako baserriak: Txabola eta Zenteno

- **Erref:** AMO-047/006
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:08:44. **Bukatu:** 00:11:29
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Bilketa linguistikoa » Toponimia

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Autzaganatik Muniketarantz Urdaibai da, jada ez da Etxano. Torreburutik Muniketara bidean Txabola izeneko etxea zegoen, baina gerra sasoian erre egin zen. Handik gertu "Kanpañe" edo "Zenteno" esaten zioten etxea zegoen. Bertakoek alde egin zutenean, etxea jausi egin zen eta gaur egun desagertuta dago. Ondoan "Kanpañeitturri" iturria zegoen, ur-begia. Hango urak irten ahala, lur-jausi handia egon zen.

4. Autzaganan taberna bi

- **Erref:** AMO-047/007
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:11:29. **Bukatu:** 00:13:54
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Euskara » Bilketa linguistikoa » Toponimia
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Torreburutik Muniketa aldera badaude Etxanokoak diren basoak. Muniketa jada ez da Etxano, Ibarruri da. Autzagana Etxano da. Garai batean etxe bi egon ziren, biak tabernak. Sagarra taberna oso famatua izan zen, baina errepidea zabaltzeko bota egin zuten. Orduan, Autzagana bakarrik geratu zen.

5. Torreburu eta Etxano arteko toponimoak

- **Erref:** AMO-047/010
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:18:23. **Bukatu:** 00:20:08
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Bilketa linguistikoa » Toponimia
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

Etxanotik Torreburura bitartean dauden toponimoak: Munazelai, Kapellanena... Toponimoen inguruko azalpenak. Gaianda eta Abeletza bidegurutzeak.

6. Bedeinkazioak Bizkargiko ermitatik

- **Erref:** AMO-047/018
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:27:30. **Bukatu:** 00:28:20
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Bizkargiko ermita Etxano partean dago, nahiz eta letania hiru herritatik joan. Etxanoko abadeak eman izan du beti meza, eguerdiko 12etan. Garai batean bedeinkazioak egiten ziren Bizkargitik.

7. Garizuman ez dantzarik eta ez txisturik

- **Erref:** AMO-143/002
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 00:00:35. **Bukatu:** 00:02:46
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Garizuma eta Errauts Eguna
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Elizak indar handia zuen. Garizuman ezin zen dantzarik egin eta txisturik jo ere ez. Berari txistua jotzea gustatzen zitzaion, baina, deskuidatuz gero, amamaren errieta entzun behar. Luze egiten ziren zazpi aste erromeriarik barik. Baina betetzen ez zuenari ez zion absoluziorik ematen abadeak eta hori gogorra zen herri txiki batean.

8. Emakumeak kanpoan paseatzen eta gizonak tabernan

- **Erref:** AMO-143/003
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:02:46. **Bukatu:** 00:03:52
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Garai batean emakumeak ez ziren tabernan sartzen. Nobioarekin sartuta ere, jendeak begiratu txarra. Eguraldi txarra bazen ere, emakumeak kalean paseatzen eta gizonak taberna barruan.

9. Emakumeak ateratzen zuen familia aurrera

- **Erref:** AMO-143/004
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:03:52. **Bukatu:** 00:05:08
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Emakumeen rola. Euskal Herrian emakumeek ateratzen zuten familia aurrera. Garai bateko emakumeak: "bendeja"rekin kalera jaitsi, 10etako mezara joan, elizako hilarria zaindu, kandelak piztu eta etxera.

10. Elizako hilarriak eta buldak ordaindu beharra

- **Erref:** AMO-143/005

- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:05:08. **Bukatu:** 00:07:28
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Garizuma eta Errauts Eguna
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

<p>Elizan hilarriak egoten ziren. Han jarritako diruaren arabera hainbeste "pater noster" (aitagure) errezatzen zituzten abadeek. Garai bateko abadeak gogorak eta diruzaleak zirela diote. "Bulie" (bulda). Bulda ordainduz gero, Garizumako barikuetan bakarrik egin behar bijilia, bestela urte guztiko barikuetan. Garizumako barikuetan baraua eta bijilia; zer jaten zuten. Abadeak etxerik etxe indabak edo bestelakoak batzen ere ibiltzen ziren. "Zelegina".</p>

11. Etxean gari nahikoa ez, eskatutako kopurua entregatzeko

- **Erref:** AMO-143/006
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:07:28. **Bukatu:** 00:09:43
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Garia
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerraostean garia eta artoa entregatu beharra. Behin zazpi anega gari eskatu zizkieten, baina etxeko gari guztiarekin ere ez zuten nahikoa eta auzoan eskatu behar izan zuten. Gogoan du gurdian irrintzika nola eraman zituzten udaletxera. Patata ere entregatu behar izaten zuten. Errazionamendua.

12. Etxanoko ermandadea

- **Erref:** AMO-143/007
- **Iraupena:** 0:03:45. **Hasi:** 00:09:43. **Bukatu:** 00:13:28
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

<p>Garai batean elkartasun handia zegoen auzokoen artean. Ermandadea. Norbaiti ganaduren bat hiltzen zitzaionean, zer egiten zen. Beraiena Etxanoko ermandadea zen; zenbat baserrik parte hartzen zuten. Kuota ordaindu behar izaten zen eta diruzaina egoten zen. Domu Santu egunean egiten zuten urteko batzarra.</p>

13. Lorra: auzolana, bata besteari laguntzea

- **Erref:** AMO-143/008

- **Iraupena:** 0:02:41. **Hasi:** 00:13:28. **Bukatu:** 00:16:09
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

Lorra: bata besteari laguntzea. Etxeren bat erretzen bazen, "etxe-errearena" edo aseguru antzekoa egoten zen. Baina gero, "lorra" egoten zen eta auzokoek elkarri laguntzen zioten, ahal zutenarekin: materiala (pinua, gaztaina...) eta lana. Bideak garbitu behar zirenean ere lorra egiten zen. Baita garia ebakitzean ere. Leku batzuetan lehenago heltzen zen garia eta txandaka joaten ziren bata bestearen baserrietara. Gero merienda egiten zuten.

14. "Abade edo fraide lapurrek"; arreba 12 urterekin neskame

- **Erref:** AMO-143/012
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:25:43. **Bukatu:** 00:27:10
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

<p>Elizak kalte handia eragin zuen. Abadeei errespetu handia zieten. "Fraide edo abade lapurrek": abade edo fraide joateko propaganda egiten zuten, zerua irabaziko zutela esanda. Halaxe joan zen bere anaia. Bera etxean geratu zen, zaharrena zelako. Arreba 12 urterekin Mugarrara joan zen neskame, artzain lanera. Handik etxea ikusi eta negar egiten zuen.</p>

15. Familia handiak; abade, fraide edo morroi joan behar

- **Erref:** AMO-143/014
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:27:26. **Bukatu:** 00:29:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Abade edo fraide lapurrek", mutil eske ibiltzen ziren abade edo fraide sartzeko. Bokaziorik gabe joaten zen jendea, hobeto bizitzearren bakarrik. Familia handiak zeuden eta ez zegoen denentzat nahikoa. Bestela morroi edo neskame joan behar, jatekoaren truke. Lantegietara ere joaten zen jende gazte-gazterik.

16. Fraidegaien meriendaren inbidiatan

- **Erref:** AMO-143/015
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:29:00. **Bukatu:** 00:30:50
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Larreko komentuan fraidegai ugari egoten ziren. Jai zutenean, euren etxe ingurura joaten ziren mantzanillak batzera eta merienda eramaten zuten: txokolatea eta ogia eta laranja. Beraientzat luxua zen hori; berak lehenbiziko laranja Erregenetan ikusi zuen, opari gisa jaso zuenean. Fraidegai haiek ikustea, fraide joateko amu bat zen. Garai hartan hori zen arrazoi nagusia, gerora etorri zen ikasteagatik fraide joatearena. Anaia ere derrigorrean joan zen.

17. Etxanoko tabernak; txerri-afariak

- **Erref:** AMO-144/001
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:00:51
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Sagarren taberna bota egin zen bidea zabaldu zenean. Garai batean txerri asko egoten zen tabernetan, txerri-afariak egiten zirelako. Horregatik beraiek ere sari moduan txerriak jarri zituzten jaietan.

18. Bola-jokoaren inguruko azalpenak

- **Erref:** AMO-144/003
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:07:10. **Bukatu:** 00:08:12
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Jokoak

Laburpena:

Bola-jokoaren inguruko azalpenak. Puntuak nola lortzen diren. Jokaldi baliogabeak.

19. Perretxikotarako zaletasuna

- **Erref:** AMO-144/004
- **Iraupena:** 0:02:39. **Hasi:** 00:08:12. **Bukatu:** 00:10:51
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Perretxiko bila

Laburpena:

"Perretxikeru" handia dela dio. Perretxiko-klaseak. Aititak haritzaren edo pagoaren azpiko perretxikoak bakarrik jaten zituen. Berak erreleboetan lan

egiten zuen. Behin perretxikoak irteten ari zirela eta ilunetan joan zen perretxikotara eta hiru onddo jaso zituen. Jakineko hiru puntu dauzka eta lehenbizi han begiratzen duela dio.

20. Txoriek zabaltzen dute mihuraren hazia

- **Erref:** AMO-144/007
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:15:54. **Bukatu:** 00:16:50
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Natura » Flora

Laburpena:

Mihuraren ("muérdago) inguruko azalpenak. Txoriek zabaltzen dute hazia.

21. Torreburubarri, gurasoek 1935ean egina

- **Erref:** AMO-144/008
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 00:16:50. **Bukatu:** 00:19:27
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>(Argazkiei begira) Torreburu, bere jaiotetxea, 1935ean egin zuten gurasoek, ezkondu aurretik, amamak (amaren amak) lur-saila emanda. Soroak egiteko lurra lantzen jardun zutenean, aitzak nahiago izaten zuen harria irtetea lurra baino, inguruko harriekin egin zuten etxea eta. Euskarazko izena du jarrita etxeak eta gerra sasoiaren eta gerraostean horri eustea meritu handia dela dio. Izan ere, garai batean ez zuten euskaraz hitz egiten ere.</p>

22. Aita Santoñan preso; ama ume txikiekin ihesi

- **Erref:** AMO-144/011
- **Iraupena:** 0:03:09. **Hasi:** 00:26:42. **Bukatu:** 00:29:51
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Aita igeltseroa zen. Lau neba-arreba dira eta amak hazi zituen. Imanol 1937an jaio zen, jada gerra hasita. Gerratean aita preso eraman zuten Santoñara eta hiru urtez egon zen han, "Trabajadoreetan". Arreba nagusiak urtebete eta berak hilabete zutela, amak etxetik alde egin behar izan zuen. Galdamesen egon ziren urtebete inguruan. Itzuli zirenean, etxea apurtuta eta hutsik aurkitu zuten. Auzoetan geratu zen eskumako jendeak lapurtu zituela besteen etxeetako gauzak dio. Amak bere arreoko izarak auzoan ikusi zituen eskegita baina ezin ezer esan.

23. Amak bular gutxi, baina esnea nahikoa

- **Erref:** AMO-145/002
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:01:04. **Bukatu:** 00:02:10
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Haurrak zaindu eta hezi
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Ama beti "eskasa" egoten zela dio, 45 kilo inguru izaten zituen. Ez zitzaion bularrik ikusten eta berak harrituta galdetzen zion ea nondik eman zien titia umetan. Esnea nahikoa izaten zutela esaten zien beti amak.

24. Eskolatik txangoa, itsasoa ikustera

- **Erref:** AMO-145/003
- **Iraupena:** 0:03:45. **Hasi:** 00:02:10. **Bukatu:** 00:05:55
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Aisia » Mendia eta hondartza » Hondartza

Laburpena:

Zortzi urtetik hamahirura auzoko eskolan ibili zen, Nati irakaslearekin. Gaztelaniaz ikasten zuten. Urtean behin Aldundiaren laguntzaz edo, txangoa egiten zuten. Gogoan du 10 urte ingururekin lehenengo aldiz itsasoa ikustera joan zirela. Itsasoak egin zion inpresioa. Bainujantzirik ez eta galtzontzilloak atzekoz aurea jantzita bainatu ziren. Egun beroa zen eta erreta itzuli ziren. Trenez joan ziren eta bidean abestu egiten zuten: "Ay, qué buenas son, doña Nati y compañía...". Bazkaria zapata kaxan eramaten zuten.

25. Zapata kaxak eta egunkariak gorde, berrerabiltzeko

- **Erref:** AMO-145/004
- **Iraupena:** 0:00:49. **Hasi:** 00:05:55. **Bukatu:** 00:06:44
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Natura » Ingurugiroa » Zaborren kudeaketa

Laburpena:

Zapata gutxi erosten zen, normalean abarkekin edo abarketekin ibiltzen zirelako, baina zapata kaxak gorde egiten ziren, berrerabiltzeko. Aitak egunkaria ere beti gordetzen zuen, irakurri ostean, zerbait batzeko edo sua pizteko edo...

26. Auzoko eskolan Luis Vives entziklopedia; Zornotzako eskola partikularra

- **Erref:** AMO-145/006
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:07:04. **Bukatu:** 00:09:19
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

Eskolan liburu bakarra erabiltzen zuten: "Enciclopedia Luis Vives". Liburuaren atalak: gramatika, aritmetika... Orduan gutxik ikasten zuten 13-14 urtetik aurrera. Bera 13 urterekin Zornotzan katalan batzuek zuten eskola partikularrera joan zen eta han sei hilabetean aurreko bost urteetan baino gehiago ikasi omen zuen. Irakasleak. Auzoko eskolan adin desberdinetako ume asko batera. Eskolako materiala.

27. Bilboko maistrari baratzean laguntzen

- **Erref:** AMO-145/007
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:09:19. **Bukatu:** 00:11:52
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

Auzoko eskolako irakaslea (Nati) ezkongabea zen eta Bilbotik etortzen zen. Eskolan bertan bazkaltzen zuen. Ostegun arratsaldeetan jai izaten zuten eta baratzean laguntzen zioten irakasleari. Satsa lepoan ekartzen zuten, zestoan hartuta. 7 urtetik 14ra bitarteko 50-60 neska-mutil zuzen mantentzen zituela eta meritua zuela dio. Etixerako lezioak bidaltzen zizkien eta amak laguntzen zien hasieran, berak zekienaren parera iritsi arte. Gaztelan ez zekiten hasieran eta maistrak ez zekien euskaraz. Berak 14 urterekin lanean hasi zenean ikasi zuen gaztelaniaz.

28. Eskolarako bazkaria: sardina zaharra eta txokolate ontza, arrebarekin erdibana

- **Erref:** AMO-145/008
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:11:52. **Bukatu:** 00:14:38
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>12etatik 12:30era dotrina, egunero, on Luis abadearekin. Arreba eta biak bazkaria hartuta joaten ziren eskolara. Bazkaltzeko sardina zaharra erdibana: egun batean buru aldea eta hurrengoan buztan aldea. Txokolate ontza ere erdibana. Eguerdia errazionamenduko ogiaren bila joaten zen Zornotzara, arreba eskolan utzita, eta sarritan bi ogitxoak berak jaten zituen bidean.</p>

29. Intxaurrak edo sagarrak lapurtzen bazituzten, egurra

- **Erref:** AMO-145/009
- **Iraupena:** 0:03:21. **Hasi:** 00:14:38. **Bukatu:** 00:17:59
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Eskolara bazkariarekin joaten ziren arreba eta biak eta elizpean egoten ziren. Inguruan zeuden intxaurrei begira egoten ziren, baia bakarren bat harrapatuz gero, "baltzittu" egiten zituztela dio. Sagarrak ugari egoten ziren inguruetan, sagardotegiak ere baziren eta. Eguraldi txarra zenean, urak eramaten zituen sagar asko. Baina beraiek bakarren bat harrapatuz gero... Behin arreba sagar arbola gainean harrapatu zuten eta hankak belztuta utzi zizkioten. Gero, etxean ere errieta entzun behar. Eskolatik irtendakoan amamarengana joaten zen eguerdiko hondarrak jatera.

30. Lanean irabazitakoa bazkaritan eta garraioan gastatu

- **Erref:** AMO-145/010
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:17:59. **Bukatu:** 00:18:53
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Ekonomia eta industria » Txanponak, diru-kontuak

Laburpena:

14 urterekin beharrean hasi zen. Bederatzi pezeta irabazten zituen eta zortzi pezeta ordaindu behar izaten zituen bazkariagatik. Aitak bederatzi ordaintzen zituen, ardo "kuartilhoa" edaten zuelako. Autobusa pezeta bat ordaindu eta han joaten zen irabazitako guztia. Hala ere, lanbidea ikasten ari zela eta pozik.

31. 14-18 urte bitartean pertsianak muntatzen

- **Erref:** AMO-145/013
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:20:02. **Bukatu:** 00:21:05
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:

14-18 urte bitartean etxe berrietan pertsianak jartzen lan egin zuen. Hasieran ikasten jardun eta gero, pertsianak muntatzen hasi zen eta beste herri batzuetara joaten zen. Orduan hasi zela mundua ikusten dio. Tabernan bazkaltzen zuten eta han etxean jaietan baino hobeto jaten zuten.

32. Ardo zahagia Bizkargin, letania jotzen zuenarentzat

- **Erref:** AMO-145/014
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:21:05. **Bukatu:** 00:22:53
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Garai batean bi taberna zeuden auzoan. Gaztetan ez zuten ardorik edaten etxean, egun berezietan bakarrik. Jaietan limonada. Santa Kurutz egunean zahagia egoten zen Bizkargin. Litro bat ardo ematen zieten, letania joz gero. Inguru ezberdinetatik abiatutako letaniak elkartzan ziren. Gero meza eta bedeinkazioa.

33. Luistarren kofradiarekin Santa Ageda eta abendua kantatzen

- **Erref:** AMO-145/015
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:22:53. **Bukatu:** 00:24:31
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Santa Ageda
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kongregazioak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Garai bateko abadeak gogorrak. Orduan bi edo hiru abade egoten ziren Etxanon. Bera umea zenean on Luis Goiria zen parrokoa eta hari laguntzen on Frantzisko. Luistarren kofradia. Santa Ageda edo abendua kantatzen irteten ziren. 13-14 urte zituenean, anaiak idatzitako bertsoak kantatzen zituzten. Ordurako bat-bateko batzuk ere botatzen zituen. Irabazitako diruarekin bazkaria egiten zuten gero.

34. Herrira, mezara eta plazara

- **Erref:** AMO-145/016
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:24:31. **Bukatu:** 00:25:23
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Baserrria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroztera

Laburpena:

Mezara nora joaten ziren. Goizeko seietako mezara, gero baserriko lanak egiteko. Ama plazara joaten zen arrautzak saltzera.

35. Domekero Muniketako erromeriara

- **Erref:** AMO-145/017
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:25:23. **Bukatu:** 00:26:47
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Larunbata lan-eguna izaten zen. Domeka goizean ere lana. Bera gazterik hasi zen erromerian, 15 urte ingururekin. Dantza zalea izan da. Muniketara joaten ziren domekero erromeriara. Normalean dantza soltea egiten zuten, baina lotuta ere bai.

36. Bizkargiko eta Autzaganako erromeriak; dantzan egiteko, ordaindu

- **Erref:** AMO-145/018
- **Iraupena:** 0:02:41. **Hasi:** 00:26:47. **Bukatu:** 00:29:28
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Santa Kurutz eguna Bizkargin, egun berezia. Hiru orkestra egoten ziren: Morgakoa, Larrabetzuko eta Etxanokoa. Mutilek ordaindu egin behar izaten zuten dantza egiteagatik. Txartel bat jartzen zieten, ordaindu zutela adierazteko. Goizean txartel bat eta arratsaldean bestea. Baina dantzan ari zirela beste herri bateko eremura pasatuz gero, hango diru-biltzaileak kobratu egiten zien eta beste txartel bat jarri. Handik Autzaganara jaisten ziren eta hango erromerian berriz ere ordaindu egin behar.

37. Abarketak apurtu, erromerian dantzan

- **Erref:** AMO-145/021
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:29:55. **Bukatu:** 00:31:10
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Garai batean mutil asko lotsatu egiten ziren neskekin dantza egiten. Lotsa eta errespetua. Mutilen janzkera: milarraiazko galtzak, brusa eta abarketak. Urte batean Bizkargiko erromerian abarketak apurtu zitzaizkion eta Autzaganara jaitsitakoan ezin dantzarik egin. Hurrengo urtean beste pare bat laga zuen sasi artean gordeta, badaezpada.

Amuriza Sarrionandia, Imanol | ahotsak.eus Orr.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2025-12-14

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com